

О.А. Богданович, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ДЛЯ УКРАЇНИ

Переклад англійського терміну *sustainable development* (укр. «сталий розвиток») дослівно означає життєздатний розвиток. Вперше поняття «сталий розвиток» визначено Світовою комісією з навколишнього середовища та розвитку, яка була створена 1983 р., а вже у 1987 р. було розкрито саму концепцію сталого соціально-економічного розвитку, сутність якої полягає у задоволенні справжніх потреб людини без створення загрози задоволенню потреб майбутніх поколінь[1].

В науковій літературі існує багато варіантів визначення поняття «сталий розвиток» як зарубіжних так і вітчизняних вчених. Вагомий внесок у дослідження даного питання зробили Г. Делай, Р. Констанза, А. Янссон, Т. Акімова, О. Бородіна, Н. Винокурова, З. Герасимчук, Н. Гребенюк, О. Грянник, М. Гузев, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, М. Замятіна, А. Ісаченко, А. Каринцева, А. Малявіна, Л. Мельник, В. Міщенко, П. Олдак, В. Прадун, А. Тихонов, В. Трегобчук, В. Феденко, М. Шапочка, В. Шевчук, Л. Шостак, О. Шубравська та ін.

Наприклад, за визначенням В. Прадуна, сталим є такий розвиток, який забезпечує певний тип рівноваги, тобто баланс між всіма складовими елементами інтегрованої екосистеми, насамперед культурної, в т.ч. й агроекосистеми. Рівновага і збалансованість мають перебувати в основі сталого соціально-економічного розвитку регіонів [2]. Це досить оригінальне трактування, оскільки воно передбачає баланс між всіма складовими, а не тільки екологічною, економічною та соціальною.

Збалансоване, гармонійне поєднання соціального, економічного та екологічного напрямків розвитку країни – це і є основні складові сталого розвитку. В основі головного принципу соціально-орієнтованої ринкової економіки з вирішення соціальних потреб лежить економічне зростання, що включає: підвищення обсягів виробництва та доходів населення; зростання відрахувань на соціальні потреби; досконала конкуренція; ефективне використання ресурсів; підвищення рівнів життя, освіти, культури. Соціальна ринкова економіка є такою системою самоорганізації суспільного життя, в якій через реалізацію політики конкурентного порядку відбувається гармонійне узгодження індивідуальних та суспільних інтересів [3].

Вступ України до Європейського Союзу передбачає собою погодження з існуючими вимогами, нормами, стандартами ЄС. Це стосується соціальної, економічної та екологічної політик держави. Трансформації повинні відбутися в кожній сфері і бути між собою гармонійно поєднані. Під соціалізацією економіки мається на увазі соціальна спрямованість на всіх напрямках економічної діяльності. Україна повинна орієнтувати свою політику до наближення політики ЄС, але обов'язково враховуючи такі важливі фактори, як національні інтереси і ресурсні можливості.

На пострадянській території слово «соціальний» має безліч відтінків. Більшість із них — негативні: черги за соціальним хлібом, соціальні виплати малозабезпеченим, Міністерство соціальної політики. Проте у низці розвинених європейських країн, таких як Німеччина, Австрія, Італія, Франція, Швеція, ринкова економіка має соціальну орієнтацію. Не дивно, що останнім часом там потужно розвивається бізнес, який відрізняється від традиційного, — соціальне підприємництво. Головною метою соціального підприємництва є не максимізація прибутку, а вирішення соціально важливих питань [4].

Аналіз досягнень у соціально-економічному розвитку України у 2021 р. свідчить, що країна у своїх прагненнях підвищення рівня життя, мала такі здобутки: збільшення ВВП на душу населення зріс з 4036 дол. у 2013 р. до 4600 дол.; скасування корупційних податкових пільг принесло бюджету понад 10 млрд грн; обсяги товарного експорту перевищили рівень 2013 р.; рекордне, майже за півтора десятиліття, зростання кредитування; рекордне зростання прямих іноземних інвестицій (чистий прилив інвестицій склав 6,5 млрд дол.; зниження бідності нижче докризового рівня до 36,6 % проти 43,8 % у 2020 р.; зростання реальної та мінімальної зарплат (на 14,7 % у порівнянні з аналогічним показником 2020 р.) [5].

Нажаль, війна в Україні створила великі проблеми на всіх напрямках соціально-економічного розвитку країни: зниження ВВП більше ніж на половину – до 35-40 % 2021 р., зниження доходів населення, зростання рівня безробіття – до 27 %, зростання внутрішніх і зовнішніх міграційних процесів, погіршення інвестиційного клімату, зниження податкових надходжень. За оцінками експертів, не має ні одного показника сталого розвитку в Україні, на якому б не позначились негативно воєнні дії.

Соціально-орієнтованим процесом економічного розвитку України є сталий розвиток, що включає в себе соціальне зростання та науково-технічний прогрес у поєднанні з ефективним використанням природних ресурсів. Стабілізація ринку праці, освіти, підвищення

рівня соціального захисту і безпеки, відновлення економіки, відновлення інфраструктури, підтримка розвитку регіональної економіки, залучення іноземних інвестицій у післявоєнний період є вкрай важливим завданням, зважаючи на появу різних груп населення, які постраждали від збройного конфлікту. Все це буде міцним фундаментом для євроінтеграції України.

Інформаційні джерела:

1. Круп'як І. Й., Круп'як Л. Б. Теоретичні домінанти сталого економічного розвитку держави. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8419> (дата звернення: 15.05.2023 р.). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.88

2. Прадун В. П. Економіко-екологічні основи сталого розвитку регіональних агропромислових комплексів: автореф. дис. д-ра. екон. наук.: 08.07.02. НАН України, Об'єдн. ін-т економіки. К., 2005. 38 с.

3. Буряк Є. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Випуск 34. DOI: <https://zenodo.org/record/7221052#.ZGJeoXZBzIU> (дата звернення: 12.05.2023 р.).

4. Соціальна економіка: де тут гроші. URL: <https://voxukraine.org/sotsialna-ekonomika-de-tut-grosni/> (дата звернення: 5.05.2023).

5. Топ-10 досягнень України в соціально-економічній сфері у 2021 році URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3379943-top10-dosagnen-ukrainiv-socialnoekonomichnijsferi-u-2021-roci.html> (дата звернення: 10.05.2023 р.)

УДК 658.114:004-044.922

А.М. Волосов, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Малий і середній бізнес (МСБ) є загально визнаним визначальним чинником існування та розвитку світової економіки. Майже 400 млн. суб'єктів МСБ в світі створюють 60...85% робочих місць і близько 70% ВВП [1, 2]. До малого і середнього підприємництва в економіці України у 2021 р. належало 99,8% загальної кількості підприємств, на яких було зайнято 69,8% працівників, що взяли участь у створенні 67,8% ВВП країни [3]. За відсотком кількості суб'єктів МСБ нашу державу можна вважати